

PA: IGI Global.

5. Managing Machine Learning Projects in International Development: a Practical Guide. (2022). Retrieved from https://www.usaid.gov/sites/default/files/2022-05/Vital_Wave_USAID-AIML-FieldGuide_FINAL_VERSION_1.pdf

6. Paul, A., Jolley, C., & Anthony, A. (2020). Reflecting the Past, Shaping the Future: Making AI Work for International Development. Retrieved from <https://www.usaid.gov/sites/default/files/2022-05/AI-ML-in-Development.pdf>

7. Russell, S. J., & Norvig, P. (2022). Artificial Intelligence A Modern Approach: Pearson Education Limited.

УДК 342.95

DOI: 10.31733/17-03-2023-599-600

Альберт ВОЛЬТОБРИСОВ

студент ННІ права та інноваційної освіти

Науковий керівник:

к.ю.н., доц. **Андрій ЧВАЛЮК**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ВІДМІННІСТЬ ПОДАРУНКА ПОСАДОВІЙ ОСОБІ ВІД ХАБАРЯ

На сьогодні, проблема корупції в Україні набрала дуже високі масштаби. Незважаючи на те, що корупція є однією з основних загроз національній безпеці України, протидія корупції має здійснюватися виключно правовими засобами з дотриманням конституційних принципів та приписів законодавства, ухваленого відповідно до Конституції України [1]. Корупція притаманна усім країнам світу і є загальною проблемою людства. Вона порушує принцип верховенства права і спотворює демократичні цінності. Корупція не обмежується тільки державними інституціями, вона щільно проникла у бізнес, ЗМІ, громадські організації.

Відповідно до чинного законодавства корупція – це використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей, аби одержати неправомірну вигоду для себе чи інших осіб, а також зворотний процес надання неправомірної вигоди [2]. Однією із форм корупції є хабарництво – коли особа, що займає владну посаду, бере або просить неправомірну перевагу (гроші, послуги чи інші цінності) за виконання роботи, яку б і так мала зробити, або за виконання своїх функцій певним чином. Хабар може бути активним і пасивним: 1) активний хабар обіцянка або безпосередньо давання хабаря (на відміну від його одержання – пасивний хабар). Цей термін не означає, що активний хабарник взяв на себе ініціативу, оскільки хабар може бути витребуваний стороною-отримувачем (яка вчиняє «пасивне хабарництво»); 2) пасивне хабарництво акт одержання хабаря. Це не означає, що пасивний хабарник не проявив ініціативи – у багатьох випадках він першим міг вимагати хабар [3]. Отже, хабарництво яке виконано службовою особою – це протиправне діяння у вигляді одержання будь-якої цінності за виконання певної несанкціонованої роботи.

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», подарунок – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової [4]. Отже, якщо подарунок надається посадовій особі з цілю неправомірної вигоди, чи якщо ціна подарунка нижче за мінімальну ринкову, може виникати реальний конфлікт інтересів. Впевнено стверджувати, що цей подарунок є хабарем, ще не можна, але корупційне правопорушення вже має місце. Також, якщо посадова особа складає річну податкову декларацію, то вона повинна оподаткувати подарунок від фізичної особи, тобто дарувальника. Пунктом 174.3 ст. 174 Податкового кодексу України визначено, що особами, відповідальними за сплату (перерахування) податку до бюджету, є обдаровувані. Дохід зазначається в річній податковій декларації, крім нерезидентів, які зобов'язані сплатити податок до нотаріального оформлення договору або в сільських населених пунктах – до оформлення уповноваженою на це посадовою особою відповідного органу місцевого самоврядування за місцем

реєстрації договору, та осіб, які отримали об'єкти, що оподатковуються за нульовою ставкою податку на доходи фізичних осіб, а також іншими обдаровуваними – резидентами, які сплатили податок та збір до оформлення подарунку. Відповідно до п. 1 ст. 722 Цивільного кодексу України право власності обдаровуваного на дарунок виникає з моменту його прийняття.

Отже, дарування подарунка посадовій особі стає корупцією тоді, коли фізична/юридична особа (з позитивних намірів) не усвідомлює те, що дарує подарунок неправомірно, тобто порушує низку законів України через незнання, та коли фізична/юридична особа (з негативних намірів) усвідомлює те, що дарує подарунок неправомірно, з власною вигодою, тобто надає цей подарунок та має наявне очікування що посадова особа проявить пільгове ставлення до дарувальника.

Дане кримінальне правопорушення закріплено статтею 368 КК України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою». Кримінальна відповідальність залежить від самого розміру неправомірної вигоди, та поділяється на три види: 1) значний – 100 і більше; 2) великий – у 200 і більше; 3) особливо великий – у 500 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Подарунок службовій особі і хабар є двома різними поняттями, які мають різні правові наслідки та етичні настанови. Подарунок є добровільним даруванням, яке може мати як матеріальну, так і нематеріальну цінність. Подарунки можуть бути даровані без будь-яких умов і мотивів, і не залежать від того, чи здійснює службова особа певну дію чи ні. Подарунки є частиною культури бізнесу та спілкування між колегами, і можуть мати як символічне, так і практичне значення. Хабар, з іншого боку, є неправомірним даруванням, яке має на меті отримання певних пільг, послуг або рішень від службової особи. За законодавством, отримання хабаря є злочином, оскільки може сприяти корупції та погіршенню якості послуг, що надаються державою. Якщо подарунок має матеріальну цінність, то його слід зареєструвати у спеціальному реєстрі, причому отримання подарунків певного вартісного виміру заборонено законодавством. Також суспільству потрібно розмежовувати «подарунок» та «благодійну допомогу». Ці поняття не є тотожними, вони мають різні тлумачення, правове регулювання, порядок оподаткування [5, с. 200].

Підсумовуючи усе вище сказане, можна зробити висновок, що вже зараз в Україні існує певний механізм у вигляді визначення категорій та форм корупції. Причини корупції загальновідомі та зрозумілі, широко висвітлені в ЗМІ та наукових джерелах і в більшості випадків зводяться до недостатнього контролю, фінансових проблем, недостатньої роботи певних антикорупційних органів та інше. Водночас, якщо більш детально проаналізувати причини та умови та дослідити їх соціальну складову, то можна побачити, що проблема полягає саме на рівні суб'єктивного сприйняття людиною корупції як стандарту суспільного життя. Саме тому законодавцем зроблено чітке розмежування хабаря від подарунка.

1. Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням 59 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 3682 Кримінального кодексу України від 26 лютого 2019 року № 1-п/2019. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/31631-zapobigannya-koruptsiyi> (дата звернення: 11.11.2022).

2. Поняття корупції – Офіс доброчесності НАЗК. Офіційний веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/encyclopedia/ponyattya-koruptsiyi> (дата звернення: 12.02.2023).

3. Форми корупції – Офіс доброчесності НАЗК. Офіційний веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/encyclopedia/formy-koruptsiyi> (дата звернення: 14.02.2023).

4. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII: станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 15.02.2023).

5. Рошупкін С. Співвідношення понять «одержання подарунку» та «неправомірна вигода». Підприємство, господарство і право. 2019. № 8. С. 197-202.